

Sygn. akt II KK 342/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Piotr Mirek

Protokolant Klaudia Binienda

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie **D. K.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 15 grudnia 2020 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 3 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem łącznym z dnia 3 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...), po rozpoznaniu sprawy D. K., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III K (...), za czyn z art. 178a § 1 k.k., popełniony w dniu 14. 10. 2005 r., na karę 5

miesiący pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 3 lata próby;

2. Sądu Rejonowego w O. z dnia 14 lipca 2014 r., sygn. akt II K (...) za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełniony w dniach od 28. 11. 2012 r. do 30. 11. 2012 r., na karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 4 lat próby;
3. Sądu Rejonowego w W. z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt III K (...), za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. i in., popełniony w dniach od 12. 01. 2013 r. do 16. 01. 2013 r., na karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 5 lat próby; na podstawie art. 33 § 2 k.k. orzeczono 228 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda;
4. Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 lutego 2015 r., sygn. akt V K (...), za przestępstwa z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnione w warunkach ciągu z art. 91 §1 k.k. w okresie od lipca do września 2008 r. i od sierpnia 2008 r. do 5 lutego 2009 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 5 lat próby; na podstawie art. 33 § 2 k.k. orzeczono 100 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda;
5. Sądu Rejonowego w L. z dnia 16 lutego 2016 r., sygn. akt II K (...), za czyny z art. 226 § 1 k.k. i art. 224 § 2 k.k. popełnione w dniu 3. 08. 2013 r., na karę łączną 70 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda;
6. Sądu Rejonowego w P. z dnia 28 grudnia 2016 r. sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. i in., popełnione w okresie od nie wcześniej niż 16. 04. 2012 r. do nie później niż 27. 11. 2012 r., na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
7. Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt IV K (...) za czyn z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony w dniu 6. 07. 2006 r., na karę roku pozbawienia wolności oraz za czyn z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony w okresie od września 2005 r. do 9 maja 2006 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności; wymierzono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej

wykonania na okres 5 lat próby; na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzono 200 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda,

- na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 i 4 k.k., art. 89 § 1a i § 1b k.k., art. 91 § 2 k.k. i art. 85a k.k. połączył kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania orzeczone wyrokami opisanymi w pkt.:2, 3, 4 i 7 części wstępnej wyroku łącznego oraz karę pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem opisanym w pkt 6 i wymierzył skazanemu karę łączną 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawach opisanych w pkt 3, 6 i 7 części wstępnej wyroku; na podstawie art. 85 §1 i 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. i art. 85a k.k. połączył kary grzywny orzeczone wyrokami opisanymi w pkt 4 i 7 części wstępnej wyroku łącznego i orzekł karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 10 złotych każda; stwierdził, że w pozostałym zakresie połączone wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu, a na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 14 września 2018 r. bez zaskarżania.

Od powyższego wyroku łącznego kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie:

- I. art. 410 k.p.k. polegające na pominięciu wynikających z materiału dowodowego okoliczności związanych z przebiegiem postępowania odwoławczego w sprawie sygn. akt IV K (...) Sądu Rejonowego w W. i w konsekwencji błędnym przyjęciu, iż prawomocnie orzeczono wobec oskarżonego w tej sprawie karę 200 stawek dziennych grzywny, w następstwie czego doszło do wadliwego, z rażącym naruszeniem prawa materialnego – art. 85 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dniu orzekania), połączenia jej z karą grzywny w wysokości 100 stawek po 10 zł każda, wynikającą z wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 listopada 2015 r., sygn. akt V K (...) i orzeczenia kary łącznej 200 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda, w sytuacji gdy rozstrzygnięcie w tym zakresie zostało uchylone

wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 23 listopada 2017 r, sygn. akt IX Ka (...), a więc nie było podstaw do orzeczenia w tym zakresie kary łącznej;

II. art. 4 § 1 k.k., art. 85 k.k. i art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 czerwca 2010 r., polegające na niezastosowaniu ustawy względniejszej dla sprawcy i orzeczeniu wobec skazanego:

1. w pkt. I części dyspozytywnej wyroku – za zbiegające się przestępstwa, za które z mocy wyroków jednostkowych orzeczono karę bezwzględną pozbawienia wolności (poz. 6) i kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, których nie zarządzono (poz. 2, 3, 4 i 7) – kary łącznej 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, mimo że w czasie popełnienia przestępstw w sprawach o sygn. akt V K (...) (poz. 4) i IV K (...) (poz. 7) obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, wykluczająca możliwość objęcia wymierzonych za te czyny warunkowych kar pozbawienia wolności węzłem kary łącznej z karą o charakterze bezwzględnym i orzeczenia kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności;
2. w pkt. III części dyspozytywnej wyroku – za zbiegające się przestępstwa, za które z mocy wyroków jednostkowych Sądu Rejonowego w W., sygn. akt V K (...) i Sądu Rejonowego w W., sygn. akt IV K (...), orzeczono (zdaniem Sądu) kary grzywny - karę łączną 200 stawek dziennych po 10 zł każda, w sytuacji gdy według ustawy względniejszej dla skazanego możliwe było połączenie kar grzywny orzeczonych wyrokami opisanymi w sprawach poz.:3, 4 i 5.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżony wyrok łączny nie może się ostać, gdyż zapadł z rażącym naruszeniem wskazanych w zarzutach kasacji przepisów prawa karnego procesowego i materialnego, co miało istotny wpływ na jego treść.

I. Co do zarzutu z punktu I kasacji.

W skład orzeczonej przez Sąd Rejonowy w W. w punkcie III zaskarżonego wyroku kary łącznej grzywny weszły kary grzywny wymierzone wyrokami jednostkowymi opisanymi w punktach 4. i 7. części wstępnej wyroku łącznego, tj. odpowiednio wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 lutego 2015 r., sygn. akt V K (...) i Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt IV K (...). O ile w pierwszym z tych wyroków taka kara rzeczywiście została wymierzona (i jak wynika z akt postępowania wykonawczego do chwili obecnej nie została wykonana), to w drugim z wymienionych wyroków jednostkowych prawomocnie takiej kary już nie orzeczono. Rzecz w tym, że orzeczone tym wyrokiem kara grzywny została następnie uchylona przez Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt IX Ka (...). Orzekający w przedmiocie wyroku łącznego Sąd Rejonowy w W. choć zaliczył w poczet materiału dowodowego w trybie art. 394 § 1 i 2 k.p.k. m.in. te dwa ostatnie wyroki (Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt IV K (...) i Sądu Okręgowego w W. z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt IX K (...)), to orzekając karę łączną grzywny powyższego nie wziął już pod uwagę. Rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego (uchylenie orzeczonej w pierwszej instancji kary grzywny) pominięte zostało już na etapie konstruowania części wstępnej wyroku łącznego (zob. opis jednostkowego skazania z poz. 7), a więc przy wyrokowaniu.

Pominięcie przez Sąd pierwszej instancji wskazanego powyżej wyroku Sądu odwoławczego stanowiło rażące naruszenie przepisu art. 410 k.p.k., zgodnie z którym podstawę wyroku może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, co z kolei oznacza także, że wyroku nie wolno wydawać na podstawie części ujawnionego materiału dowodowego, a musi on być wynikiem analizy całokształtu ujawnionych okoliczności.

Konsekwencją tego uchybienia była rażąca obraza art. 85 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania), jako że doszło do połączenia dwóch

kar grzywny i orzeczenia kary łącznej grzywny w sytuacji, gdy w obrocie prawnym istniała tylko jedna z połączonych kar.

Stwierdzone uchybienie miało istotny wpływ na treść wyroku, gdyż skazany został zobligowany do uiszczenia kary grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 10 zł każda, podczas gdy przed wydaniem zaskarżonego wyroku łącznego miał do uiszczenia grzywnę o połowę niższą (100 stawek dziennych po 10 zł każda).

II. Co do zarzutu z pkt II kasacji.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że w sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego – art. 4 § 1 k.k. i art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 8 czerwca 2010 r.

Na wstępie odnotować należy, że zaskarżony wyrok łączny został wydany na gruncie przepisów o karze łącznej obowiązujących w czasie orzekania. Orzekający w sprawie Sąd Rejonowy w W. jednocześnie stwierdził, że nie ma podstaw do zastosowania, na zasadzie art. 4 § 1 k.k., przepisów o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r., gdyż „mając na względzie całokształt kar, które pozostają skazanemu do wykonania, łączenie kar według nowych przepisów jest korzystniejsze dla skazanego”, jak również, że „zarówno w aktualnym, jak i poprzednim stanie prawnym, łączeniu podlegać będą kary z warunkowym zawieszeniem wykonania, które należy połączyć z karą 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczoną w sprawie II K (...) Sądu Rejonowego w P., co wiąże się z koniecznością orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia” (k. 238). W rezultacie, w punkcie I zaskarżonego wyroku połączył kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania orzeczone czterema wyrokami jednostkowymi (poz.: 2, 3, 4 i 7) z karą pozbawienia wolności o charakterze bezwzględny (poz. 6) i orzekł karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 3 lat i 10 miesięcy.

Podejmując takie rozstrzygnięcie nie wziął jednak pod uwagę, że dwie - spośród czterech objętych węzłem kary łącznej - kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania zostały orzeczone za przestępstwa popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r. (poz. 4 i 7). Tymczasem ta okoliczność, w świetle treści obowiązującego w czasie popełnienia tych przestępstw przepisu

art. 89 § 1 k.k., miała kluczowe znaczenie z punktu widzenia prawidłowości stosowania reguł intertemporalnych.

Zgodnie z art. 4 § 1 k.k., jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, chyba że ustawa obowiązująca uprzednio jest dla sprawcy względniejsza. W uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 13/13 (OSNKW 2013, z. 12, poz. 100) wyrażone zostało trafne stanowisko, że normy wynikające m.in. z art. 89 § 1 i art. 89 § 1a k.k. mają charakter materialno-prawny, wobec czego należy do nich odnosić reguły intertemporalne zawarte w art. 4 § 1 k.k. Stąd też w sytuacji kiedy przestępstwa, za które orzeczono kary połączone w zbiegu, popełnione zostały przed dniem 8 czerwca 2010 r., sąd orzekający zobowiązany jest rozważyć, czy brzmienie art. 89 k.k. sprzed nowelizacji, którą wprowadzono art. 89 § 1a k.k., nie jest względniejsze dla sprawcy.

Porównanie tych regulacji prowadzi do wniosku, że Sąd Rejonowy w W. powinien w tej sprawie zastosować ustawę obowiązującą przed 8 czerwca 2010 r., jako względniejszą dla skazanego. Przepis art. 89 § 1 k.k. w ówczesnym brzmieniu wykluczał bowiem możliwość orzeczenia w wyroku łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności w wyniku połączenia kar orzeczonych również z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41; wyroki Sądu Najwyższego z: 5 października 2004 r., V KK 224/04, OSNKW 2004, z. 10, poz. 98; 10 stycznia 2008 r., III KK 162/07, OSNwSK 2008, poz. 55; 26 marca 2009 r., IV KK 69/09, Lex nr 491364; 30 marca 2017 r., V KK 11/17, Lex nr 2261018).

Rację ma więc skarżący, że z karą roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 14 lipca 2014 r, sygn. akt II K (...) (poz. 2), zgodnie z zasadami obowiązującymi do dnia 30 czerwca 2015 r., dopuszczalne było połączenie tylko kar orzeczonych wyrokami opisanymi w punktach 3 i 6 części wstępnej wyroku. Nie podlegały natomiast łączeniu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, orzeczone za przestępstwa popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r., a więc w sprawach o sygn. akt V K (...) (poz. 4) i IV K (...) (poz. 7).

Sąd Rejonowy, nie biorąc powyższego pod uwagę i orzekając wobec skazanego karę łączną 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, dopuścił się rażącej i mającej istotny wpływ na treść orzeczenia omyłki 4 § 1 k.k. i art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed 8 czerwca 2010 r.

Zasadny okazał się także zarzut rażącego naruszenia 4 § 1 k.k. i art. 85 k.k., jako że w świetle obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r. regulacji zawartej w przepisie art. 85 k.k. (która jako względniejsza dla skazanego powinna zostać zastosowana) możliwe było połączenie kar grzywny orzeczonych wyrokami opisanymi w punktach 3, 4 i 5 części wstępnej zaskarżonego wyroku. Takie rozstrzygnięcie, przy jednoczesnym zaliczeniu na poczet orzeczonej kary łącznej uznanych za wykonane w całości lub w części kar jednostkowych grzywny niewątpliwie byłoby korzystniejsze dla skazanego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego, uchylił zaskarżony wyrok łączny i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten orzekając w przedmiocie wyroku łącznego uwzględni powyższe wskazania i uwagi oraz będzie respektował przesłanki i dyrektywy jej wymiaru w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 1086).

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.